

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO

5.1.2001

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2000

I JOHDANTO

Rikoksentorjuntaneuvosto perustettiin 1.4.1999 voimaan tulleella asetuksella vuonna 1989 perustetun rikoksentorjunnan neuvottelukunnan tilalle. Organisaatiomuutoksella laajennettiin neuvoston tehtäviä ja kokoonpanoa. Uudistus liittyi valtioneuvoston 4.3.1999 hyväksymään kansalliseen rikoksentorjuntaohjelmaan.

Neuvoston *toiminnan painopiste on ollut kansallisen rikoksentorjuntaohjelman toteutuksessa*. Neuvostolle on kuulunut toteutuksen *edistäminen* mm. siitä tiedottamalla sekä paikallisen rikoksentorjunnan tukeminen asiantuntija-avulla ja osallistamalla yhteisöjen rikoksentorjuntahankkeiden tukemiseksi myönnettävien avustusten jakoon. Lisäksi on pyritty *seuraamaan* ohjelman toteutumista niin ministeriöissä kuin kunnissa ja kihlakunnissa.

Toiminnassa ovat lisäksi korostuneet *tiedotuksen kehittäminen* ja *kansainväliset tehtävät*.

II NEUVOSTO, TYÖVALIOKUNTA JA TYÖRYHMÄT

Neuvoston puheenjohtajana on ollut oikeusneuvos *Anja Tulenheimo-Takki*, korkein oikeus, ja varapuheenjohtajana poliisiylijohtaja *Reijo Naulapää*, sisäasianministeriö. Jäsenet ja varajäsenet ovat olleet:

jäsenet

hallitusneuvos *Varpu-Leena Aalto*
sosiaali- ja terveysministeriö
tutkimusprofessori *Salme Ahlström*
Stakes
erityisnuorisotyönsihteeri *Juha Alstela*
Kirkon nuorisotyön keskus
tutkimusjohtaja *Kauko Aromaa*
Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos
valtionsyyttäjä *Päivi Hirvelä*
valtakunnansyyttäjänvirasto
lakimies *Antero Jaakkola*
Suomen Kuntaliitto
hallitussihteeri *Riitta Kimari*
ympäristöministeriö

henkilökohtaiset varajäsenet

apulaisosastopäällikkö *Reijo Väärälä*
sosiaali- ja terveysministeriö
tutkimuspäällikkö *Leila Simonen*
Stakes
kriminaalityönsihteeri *Pekka Viirre*
Kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön keskus -
yliopettaja *Matti Laine*
Vankeinhoidon koulutuskeskus
kihlakunnansyyttäjä *Anu Mantila*
Helsingin kihlakunnansyyttäjänvirasto
kaupunginjohtaja *Marketta Kokkonen*
Espoon kaupunki
ylitarkastaja *Timo Saarinen*
ympäristöministeriö

turvallisuuspäällikkö <i>Harri Koskenranta</i> Kesko	toimitusjohtaja <i>Kari Kulmala</i> (20.1. asti) Rakennus- ja sisustustarvikekauppa ry
toiminnanjohtaja <i>Pirkko Lahti</i> Suomen Mielenterveysseura	toimitusjohtaja <i>Osmo Laine</i> (20.1. alkaen) Päivittäistavarakauppa ry
osastopäällikkö <i>Timo Lappi</i> Keskuskauppakamari	verksamhetsledare <i>Stina Oriander</i> Förbundet Hem och Skola i Finland
opetusneuvos <i>Riitta Piri</i> opetusministeriö	johtaja <i>Rauno Vanhanen</i> Suomen Yrittäjät
johtaja <i>Matti Pukkio</i> työministeriö	ylitarkastaja <i>Heidi Peltonen</i> opetushallitus
lainsäädäntöjohtaja <i>Jan Törnqvist</i> oikeusministeriö	ylitarkastaja <i>Meri-Sisko Eskola</i> työministeriö
tiedotuspäällikkö <i>Veikko T. Valkonen</i> Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto	toiminnanjohtaja <i>Harri Montonen</i> Kriminaalihuoltoyhdistys
poliisiylitarkastaja <i>Jouni Vätkki</i> sisäasiainministeriö	vahinkovakuutusjohtaja <i>Veli-Matti Ojala</i> Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
	rikosylikomisario <i>Sakari Juurikkala</i> Espoon kihlakunnan poliisilaitos

Neuvosto on kokoontunut kaksi kertaa.

Sisäasiainministeriön isännöimässä kokouksessa 15.5. käsiteltiin *poliisin rikosentorjuntatyötä ja erityisesti Tampereen turvallisuusohjelmaa ja keskustaprojektia* sekä lausuntoa yhteisöjen rikosentorjuntahankkeiden tukemiseksi myönnettävistä avustuksista.

Opetusministeriön isännöimässä kokouksessa 18.10. käsiteltiin *opetusministeriön turvatyöryhmän mietintöä*, hyväksyttiin vuoden 2001 toimintasuunnitelma ja keskusteltiin mm. viestintästrategiasta

Neuvoston työvaliokunnan on muodostanut

puheenjohtaja *Anja Tulenheimo-Takki* ja

jäsenet	varajäsenet
<i>Reijo Naulapää</i>	<i>Jouni Vätkki</i>
<i>Jan Törnqvist</i>	<i>Harri Montonen</i>
<i>Antero Jaakkola</i>	<i>Marketta Kokkonen</i>
<i>Päivi Hirvelä</i>	<i>Anu Mantila</i>

Työvaliokunta on kokoontunut seitsemän kertaa.

Neuvostolla on ollut asetettuna **työryhmät** tehtävinään selvittää

- mahdollisuuksia *kouluttaa siviilipalvelusmiehiä opettamaan väkivallattomia risti-ritiöiden ratkaisumenetelmiä*
- *paikallisen rikosentorjunnan seuranta*
- tarvetta asettaa *nuorisorikollisuutta ja sen ehkäisyä* seuraava jaosto
- *varastettujen tavaroiden markkinoita*
- Suomen osallistumista *eurooppalaiseen rikosentorjuntapalkintoon*

Mainituista työryhmistä kahdelta ensimmäiseltä on odotettavissa raportit vuoden 2001 alussa.

Neuvostossa on toiminut lisäksi kolme seminaarityöryhmää valmistellen

- TerveSos 2000 –tapahtuman yhteydessä *Turvallisuutta talkoilla* -seminaarin ohjelmaa
- *Väkivalta palvelualueilla* -seminaarin ohjelmaa
- koulun mahdollisuuksia rikollisuuden ehkäisyssä koskevan *suomalais-virolaisen yhteistyöseminaarin* ohjelmaa

III RIKOKSENTORJUNTAOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN

Neuvosto on *tiedottanut kansallisesta rikoksentorjuntaohjelmasta* levittämällä *Turvallisuustalkoot. Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma* –julkaisua (Oikeusministeriön yleisen osaston julkaisuja 2/1999). Sitä on postitettu halukkaille, levitetty sidosryhmien välityksellä ja jaettu seminaareissa. Menekin vuoksi suomenkielisestä julkaisusta on otettu jo kolmas painos. Lisäksi poliisikoulutuksessa on käytetty opintomateriaaliksi tuotettua monistetta. Ruotsinkielistä julkaisua on levitetty maan ruotsinkielisiin kuntiin ja pohjoismaisille yhteistyökumppaneilla ja englanninnosta jaettu noin 600 kappaletta YK:n kriminaalipoliittisessa kongressissa Wienissä. Sitä on jaettu lisäksi mm. EU:n rikoksentorjuntakokouksissa ja toimitettu ulkomaisille rikoksentorjunnan toimielimille.

Ohjelma on löydettävissä suomen, ruotsin ja englanninkielisenä neuvoston kotisivuilta, jotka avattiin joulukuussa.

Ohjelmasta on pidetty lukuisia esitelmiä ja puheenvuoroja erilaisissa tilaisuuksissa ja siitä ollaan tiedotettu artikkeleissa, vastauksissa tiedusteluihin jne. Valmistelun tausta-aineistoa on käytetty mm. seminaariesitelmissä.

Ohjelmaa esitellään Mielenterveys –lehden rikoksentorjuntaa käsittelevässä teemanumerossa (6/2000), jonka sisällön ideointiin neuvosto osallistui.

IV PAIKALLISEN RIKOKSENTORJUNNAN TUKEMINEN

Neuvosto ilmoitti *yhteisöille rikoksentorjunnan tukemiseksi myönnettävät vuoden 2000 avustukset* haettavaksi. Vuodelle oli varattu 500 000 markkaa, minkä lisäksi 200 000 markkaa käytettäväksi rikoksentorjuntahankkeiden arviointeihin. Hakumennettelyä ja –lomaketta kehitettiin. Avustushakemuksia tuli yhteensä 34. Neuvosto valmisteli ministeriölle lausunnon, jossa se esitti tuettavaksi seitsemäätoista hakemusta, joista yhtä tuettaisiin arviointitutkimuksiin varatuista rahoista. Oikeusministeriö teki vähäisin poikkeuksin neuvoston lausunnon mukaiset päätökset.

Lisäksi neuvosto suositteli avustusta Suomen Mielenterveysseuralle Mielenterveyslehden rikoksentorjuntateemanumeroon.

Neuvosto on seurannut aikaisemmin myönnettyjen avustusten käyttöä. Vuoden 1999 avustuksista laadittiin ministeriölle *seurantaraportti*. Ensimmäiset hankkeista saadut selvitykset osoittavat, että ministeriön myöntämät osa-avustukset ovat olleet monin paikoin merkittävänä apuna hankkeiden edistämiseksi.

Kotisivuja varten on *koottu päivitettyjä tietoja tuetuista hankkeista* ja niiden vastuuhenkilöistä.

Neuvosto on luomassa *paikallisten yhdysmiesten verkostoa* mm. neuvoston ja paikallisten yhteistyöryhmien yhteydenpidon edistämiseksi.

Neuvosto on suomennuttanut ja päättänyt julkaista Ruotsin Brottsförebyggande rådetin *Paikallisen rikosentorjunnan ideakirjat 1-4*. Kirjoista on otettu laajat painokset levitettäväksi kuntiin oppaiksi paikallista rikosentorjuntatyötä tekeville.

Lisäksi neuvoston pääsihteeri on osallistunut mm. Lahden turvallisuussuunnittelun taustaksi tehtävien tutkimusten suunnitteluun.

Neuvoston toteutusvastuulla olevista hankkeista on käynnistetty *selvitys mahdollisuudesta kouluttaa siviilipalvelusmiehiä opettamaan väkivallattomia ristiriitojen ratkaisumenetelmiä*. Neuvosto asetti tätä varten työryhmän.

Neuvoston sihteeristössä on ryhdytty selvittämään *rikollisuuden kustannuksia ja rikosentorjunnalla saatavia säästöjä*. Hanke jatkuu vuonna 2001.

V TIEDOTUS

Neuvosto on valmistellut *internet-kotisivujaan* jotka saatiin avatuksi 20.12. osoitteessa www.rikosentorjunta.fi. Sivuilla välitetään tietoa rikosentorjunnasta ja neuvoston toiminnasta.

Neuvosto on päättänyt ryhtyä julkaisemaan yhdessä oikeusministeriön kanssa *uutta laaja-alaista kriminaalipoliittista aikakauslehteä*, jossa erityinen paino olisi rikosentorjunnan näkökulmalla. Syksyllä 2000 on valmisteltu lehden julkaisemisen aloittamista mm. päätoimittaja- ja toimittajavalinnoin, kokoamalla toimitusneuvostoa ja laatimalla julkaisusopimusta. Päätoimittajaksi valittiin erikoistutkija *Risto Jaakkola*. Julkaisusopimus oikeusministeriön kanssa allekirjoitettiin 15.12.

Neuvosto on alkanut toimittaa sisäistä *Ritonen* -tiedotetta, josta on ilmestynyt kaksi ensimmäistä numeroa. Järjestetyistä seminaareista ja muusta toiminnasta on laadittu *lehdistötiedotteita* ja seminaareihin on kutsuttu tiedotusvälineiden edustajia, mitä kautta asioille on saatu myös julkisuutta.

Neuvostossa on valmisteltu luonnos *viestintästrategiaksi*, joka on tarkoitus hyväksyä vuoden 2001 alussa.

VI SEMINAARIT

Turvallisuussuunnittelu kunnissa ja kihlakunnissa –seminaari järjestettiin 10.5. yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa kymmenen suurimman kaupungin/ kihlakunnan rikosentorjunta /turvallisuussuunnittelusta vastaaville. Osallistujat toivoivat vastaavan järjestämistä vuosittain.

Turvallisuutta talkoilla –seminaari TerveSos 2000-tapahtuman yhteydessä 23.5. Tampereella käsiteltiin paikallista rikosentorjuntayhteistyötä ja varhaista väliintuloa nuorisorikollisuuden ehkäisyssä. Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa järjestettyyn seminaariin osallistui 120-130 henkeä.

Koulun, nuorisotoimen, sosiaalitoimen ja poliisin yhteistyöstä järjestettiin seminaari Vaasassa 14.9. Vaasan kaupungin kanssa. Seminaaria varten suomennettiin Tanskan rikosentorjuntaneuvoston esite sikäläisestä SSP-yhteistyöstä. Seminaariin oli kutsuttu luennoimaan sosiaalipedagoginen konsulentti *Klaus Andreassen* Tanskasta. Osallistujia oli noin 80 Vaasasta ja sen lähistökunnista.

Väkivallasta palvelualueilla järjestettiin seminaari 4.10. Helsingissä. Seminaarissa käsiteltiin palvelualueiden väkivalta- ja uhkatilanteiden yleisyyttä ja pohdittiin keinoja niiden ehkäisemiseksi, hallitsemiseksi ja jälkihoidoksi. Seminaariin osallistui noin 80 henkeä.

Lisäksi neuvoston edustajat ovat pitäneet esitelmiä mm.

- Lastensuojelun Keskusliiton Helsingissä 15.2. järjestämässä seminaarissa varhaisesta väliintulosta
- Hämeenlinnassa 21.3. lääninhallituksen kuntien nuoriso- ja sosiaalitoimen edustajille järjestämässä seminaarissa
- Tampereella 9.5. Poliisikoulun koulutustilaisuudessa aiheesta rikollisuuden ja rikoskontrollin kustannukset
- Kirkon diakoniatöillä 22.9. Oulussa, joita varten laadittiin aineisto ”Mitä kirkon työntekijän on hyvä tietää rikollisuudesta ja rikosentorjunnasta”
- Paikallisen turvallisuussuunnitelman rakentamisesta Tampereen Poliisikoulussa 25.9. järjestetyssä seminaarissa
- Suomi-Kiina –seminaarissa 11.10. Helsingissä organisoidun rikollisuuden ehkäisyä

Professori *Ronald V. Clarke* piti neuvoston ja Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen järjestämässä tilaisuudessa 9.10. vierailuluennon rikollisuuden tilannetorjunnasta. Noin 40 osallistujalle järjestettiin myös vastaanotto.

VII MUUT KUIN RIKOKSENTORJUNTAOHJELMAAN LIITTYVÄT HANKKEET

Neuvosto toteuttaa yhteistyössä Kaupan Keskusliiton kanssa ***myymälävarkauksien ehkäisyä*** koskevaa hanketta, jonka tarkoituksena on tuottaa opas hyvistä rikosentorjuntakäytännöistä. Opasta ovat laatineet *Mikko Koskinen* ja *Markus Lalla* Kaupan

alan turvallisuustoimikunnan asettaman ryhmän ohjauksessa. Ryhmään on osallistunut neuvostosta pääsihteeri. Hankkeen on tarkoitus valmistua alkuvuodesta 2001.

Rikollisuuden kustannuksista ja rikosentorjunnalla saatavista säästöistä on valmisteltu neuvoston sihteeristössä artikkelikokoelmaa, jonka on tarkoitus valmistua alkuvuodesta 2001.

Neuvoston yhteistyössä poliisin, Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen ja Poliisiammattikorkeakoulun aloittama hanke, jossa selvitetään *varastettujen tavaroiden markkinoita* ja niiden vastaisia toimia, on edelleen vireillä.

VIII KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

a. Pohjoismainen yhteistyö

Neuvosto osallistui *Pohjoismaiseen rikosentorjuntaneuvostojen kokoukseen* Reykjavikissa 28.-30.9. Lisäksi pääsihteeri on osallistunut kolmeen vuoden aikana järjestettyyn sihteeristökokoukseen. Neuvostojen yhteistyötä on päätetty tiivistää siten, että kukin neuvosto toimii vuorollaan pohjoismaisena rikosentorjuntasihteeristönä. Lisäksi neuvostot ovat asettaneet työryhmän selvittämään pohjoismaisten rikosilastojen vertailtavuutta ja sen parantamista.

Neuvosto julkaisee muiden pohjoismaisten rikosentorjuntaneuvostojen ja Pohjoismaisen kriminologisen yhteistyöneuvoston kanssa aikakauskirjaa *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*. Uuden julkaisun ensimmäinen numero on ilmestynyt. Lisäksi neuvosto osallistuu *pohjoismaisen kriminologisen bibliografian* rahoitukseen. Neuvoston edustaja osallistui myös Pohjoismaiseen kriminalistikokoukseen Osllossa 5.-7.6.

b. Suomi-Viro

Suomen ja Viron rikosentorjuntayhteistyötä on pyritty kehittämään valmisteleamalla yhteistä seminaaria koulun mahdollisuuksista rikollisuuden ehkäisyssä. Seminaari pidetään Virossa helmikuussa 2001. Neuvoston työryhmä vieraili 31.5. Tallinnassa tapaamassa mm. Viron rikosentorjuntaneuvoston edustajia.

c. Muu kansainvälinen yhteistyö

Neuvosto osallistui *Wienissä 10-17.4. pidetyn YK:n 10. kriminaalipoliittisen konferenssin* kotimaisiin valmisteluihin, itse konferenssiin ja siitä raportointiin. Rikosentorjunta oli keskeinen teema konferenssissa.

Neuvosto on osallistunut *EU:n rikosentorjuntayhteistyöhön* mm. valmistelemalla Suomen vastaukset Portugalin kyselyihin rikosentorjunnan nykytilasta jäsenmaissa ja rikosentorjunnan kehittämisestä unionin tasolla. Mainitut vastaukset vaikuttivat Algarvessa 4.-5.5. pidetyn korkean tason rikosentorjuntakonferenssin päätöksiin mm. rikosentorjuntayhteistyön verkostosta. Neuvosto osallistui Tukholmassa 30.10. järjestettyyn seminaariin *Networking methods in the field of crime prevention*. Neu-

vostossa on valmisteltu vastauksia EU:n muihinkin rikoksentorjuntakyselyihin ja muistioita EU:n rikoksentorjuntayhteistyön kehittämistä. Lisäksi neuvostosta on osallistuttu EU:n organisoidun rikollisuuden ehkäisystrategian valmistelukokoukseen Costa de Caparicassa 5.-6.6. Mm. tätä varten käännettiin englanniksi lyhennetty versio neuvoston tutkimuksesta talousrikosten tilannetorjunnasta (*Lehtola ja Paksula: Situational Prevention of Economic Crime*). Neuvosto on toiminut yhteytenä Ranskan puheenjohtajuuskaudella järjestettyjen EU-seminaarien suomalaisosallistumisen järjestämiseksi.

Pääsihteeri on osallistunut EN:n asiantuntijakomitean *Partnership in Crime Prevention* työhön ja viimeistellyt kuluneena vuonna jakson eurooppalaisesta rikoksentorjunnasta EN:n julkaisuun *Crime and Justice in Europe*.

Singaporen rikoksentorjuntaneuvoston edustajat vierailivat 12.9. Neuvoston edustajia on ollut kummassakin Suomi-Kiina -yhteistyön seminaarissa Helsingissä.

IX SIHTEERISTÖ JA TOIMITILAT

Neuvoston toimitilat ovat sijainneet Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen yhteydessä. Toimistotekniikka sekä eräät toimistopalvelut (mm. kirjasto, ATK-tuki ja postitus) on tarjottu niin ikään tutkimuslaitokselta. Vuoden lopulla neuvoston toimitilat siirtyivät Kansakoulukadulta Uudenmaankatu 37:ään.

Neuvoston sihteeristö on käsittänyt
pääsihteeri *Hannu Takalan*,
suunnittelija *Aarne Kinnusen* (virkavapaa 1.3. alkaen),
suunnittelija *Mervi Hyvärisen* (1.3. alkaen)
toimistos sihteeri *Katriina Heinosen*.

Lisäksi sihteeristössä on työskennellyt 24.3. alkaen siviilipalvelusmies *Ville Hinkkanen*.

Toimittaja *Riikka Kostainen* on 4.12. alkaen ollut neuvoston palveluksessa uuden kriminaalipoliittisen julkaisun toimittajana.